

Ülevaade korruptsioonivastase seaduse kohaldamisest 1999. aastal

Riigikogu korruptsioonivastane erikomisjon²

1. Kaaskiri

Korruptsioonivastane seadus (RT I 1999, 16, 276; 87, 791) on suunatud korruptsiooni – korruptiivsete tegude, korruptiivse tulu saamise vältimisele, korruptsiooniohtlikest suhetest hoidumisele. Esmajoones vajab seda avalik sektor, aga samuti erasektor ning mittetulundussektor. Suunates Eesti ametnikkonda täitma oma teenistuskohustusi ausalt ja õiguspäraselt, toimib korruptsioonivastane seadus koosmõjus avaliku teenistuse seaduse ja teiste Eesti Vabariigi seadustega. Korruptsioonivastane seadus on seatud toimima ka eetiliste normide ja tõekspidamiste järgimise suunas.

Korruptsioonivastase seaduse põhirõhk on korruptsiooni vältimise vahendite sätestamisel ja üleriigilise korruptsioonivastase süsteemi loomisel. Korruptiivsete tegude ja korruptiivse tulu saamise vältimiseks on seadus kehtestanud ametiisikutele majanduslike huvide deklareerimise kohustuse, deklaratsioonide avalikustamise nõude ning töökoha-, tegevus- ja toimingupiirangud. Nende nõuete täitmine algab juba ametniku teenistusse võtmisest. Neid tuleb järgida kogu teenistuses olemise aja. Teatud ametiisikute kategooriad deklareerivad oma varalist seisut, varalisi kohustusi ja majandushuve ka pärast teenistusest lahkumist.

Majanduslike huvide deklaratsioonide esitamisega puutub kokku asutuse juht, tema määratud ametiisik või vastav komisjon. Need on seaduse mõistes deklaratsioonihoidjad: vastuvõtjad (kogujad), hoidjad ja nende tegelikkusele vastavuse kontrollijad. Just deklaratsioonihoidjad moodustavad seaduse alusel korruptsiooni ennetava riikliku süsteemi, mis peab võimaldama korruptsioonijuhtumeid ja seaduserikkumisi välja selgitada ning õigusvastutust kohaldada.

Riigikogu (parlamendi) erikomisjon korruptsioonivastase seaduse kohaldamiseks on seatud esmajoones kaasa aitama, et üleriigiline profülaktiline süsteem toimiks mõjusalt, et kasvaks nõudlikkus ametiisikute ja nendega võrdsustatud isikute vastu. Luues oma tegevusega tagasisideme seaduse rakendajate ja seadusandja vahel, loodab komisjon parandada kõikide Riigikogu liikmete, fraktsioonide ja komisjonide informeeritust korruptsiooniga ja selle ennetamisega seotud probleemidest, et tagada vajalike muudatuste tegemine seaduses.

November 1999

2. MAJANDUSLIKE HUVIDE DEKLARATSIOONIDE ESITAMISE ANDMED

Komisjon saatis 24. ja 25. mail 1999 välja 265 kirja, adressaatideks ministrid ja kohalike omavalitsuste volikogude esimehed. Andmed esitasid kõik ministeeriumid, 41 linna (46-st) ning 174 valda (207-st).

2.1. Ministeeriumid ja teised valitsusasutused.

Vastavalt korruptsioonivastasele seadusele (§14 lõiked 1, 6, 7 ja 8 ning §16 lõige 2) esitasid vabariigi ministriumid Riigikogu erikomisjonile arvandmed **majanduslike huvide deklaratsioonide (MHD) kogumise ja hoidmise korraldamise** kohta. Komisjon soovis andmeid ministriumi ja selle valitsemisala suhtes järgmiselt:

1. MHD esitanud ametiisikute kategooriad (ministriumis ja valitsemisalas).
2. MHD koguarv (ministriumis ja valitsemisalas).
3. Kes on deklaratsioonihoidja.
4. Deklaratsiooniregistrite arv ja neisse kantud ametiisikute arv.
5. Ametipalga mittedaajad.
6. Täiendavate tuluallikate omajate arv.
7. Valitsemisalas asuvate riigi enamusosalusega äriühingute arv ja ametiisikute arv, kes kuuluvad nende juht- ja järelevalve organitesse.

Lisaks eeltoodule huvitus komisjon ka uue korruptsioonivastase seaduse rakendamisel ilmnunud probleemidest, võimalikest ettepanekutest.

Komisjon on analüüsinud kõikide ministriumide vastuseid.

Kõikides ministriumides on minister vahetult tegelenud korruptsioonivastase seaduse rakendamise korraldamisega. Kui kohati võib mõnede andmete osas tekkida küsitavusi, siis neid on tinginud kas erinevat arusaamist võimaldavad seadusesätted või on deklaratsioonide täitjad (ametiisikud) MHD formulari punkte erinevalt täitnud. Ka siis taandub küsimus seadusest ja deklaratsiooni formularist arusaamisele, s.t. sätete ja punktide tõlgendamisele.

Kõikides ministriumides ja teistes valitsemisala valitsusasutustes on määratud deklaratsioonihoidjad. Ministriumides ja nende valitsemisalas (peamiselt ametites ja inspektsioonides) laekusid majanduslike huvide deklaratsioonid **kokku 14 863 ametnikult**. Kõikides ministriumides ning ametites ja inspektsioonides on kasutusel deklaratsiooniregistrid (KVS §11 lõike 1 nõue).

Andmed näitavad, et arv 14 863 ei hõlma kahe ministriumi valitsemisala. See viitab, et MHD esitanute arv tegelikkuses on veelgi suurem.

Riigikogu erikomisjon tõdeb, et MHD täitmine on kõikides ministriumides toimunud avaliku teenistuse seaduse §75 järgi. Seejuures ei ole arvestatud, et korruptsioonivastane seadus laieneb nendele ametnikele, kellel on ametiseisund (KVS §-is 3 ja 4). Seetõttu ka vahetegemine kahe seaduse terminites: ametnikud (ATS) ja ametiisikud (KVS).

Ministriumides ja nende valitsemisalas oli juhtumeid, kus ametiisikud ei esitanud oma deklaratsiooni ettenähtud tähtajaks. Seejuures oli ka neid, kes venitasid MHD esitamisega. **30. aprilliks 1999 ei olnud MHD esitanud 1701 ametiisikut**. Komisjonile esitatud andmete järgi oli ministriumides ja nende valitsemisalal ametiisikuid, kes veel **kahe kuu jooksul, arvates 30. aprillist**, ei olnud oma MHD esitanud.

Komisjon püüdis välja selgitada, kas ja kui palju ametiisikuid ei saa ametipalka ning kui palju on neid, kellel on ametipalga kõrval täiendavaid tuluallikaid. Ministeeriumides saavad üldjuhul kõik ametipalka. Siiski Justiitsministeeriumi valitsemisalas ei saa ametipalka notarid (arvult 58), Rahandusministeeriumi valitsemisalas 33 ametiisikut, Siseministeeriumi valitsemisalas samuti 33 ametiisikut. Täiendava tulu saamine ei ole olnud üheselt tõlgendatav. Ligikaudne suhtarv tuleks järgmine: **iga 10-s ametiisik valitsusasutuses saab ametipalga kõrval täiendavat tulu.**

Riigikogu korruptsioonivastane erikomisjon / Ülevaade korruptsioonivastase seaduse kohaldamisest 1999. aastal

Ministeerium koos valitsemisalaga	MHD-ga hõlmatud ametnike kategooriad	MHD arv ministeeriumi registris	Registrite arv valitsemisalas	MHD esitanud ametnike arv kokku
1	2	3	4	5
Haridus- ministeerium	Kõrgemad ametnikud, vanem- ja nooremametnikud, riigi enamusosalusega äriühingute juht- ja järelevalveorganite liikmed	117	veel üks register – 18 MHD	135
Justiits- ministeerium	ministeeriumi ametnikud: kõrgemad, vanem- ja nooremametnikud; lisaks: kohtunikud, kohtunikuabid, kohtutäiturid, kinnis- tusamehete juhatajad, notarid, kriminaalhooldusosakonna juhatajad ja ametnikud, täitev- osakondade juhatajad, registri- sekretärid	720	register Vanglate Ametis – 1989 MHD; 26 registrit kohtutes*	2709
Kaitse- ministeerium	kõik ministeeriumi ja valitsemisala ametnikud, koosseisuvälised teenistujad, kaitseväe- ametnikud ja -ohvitserid	127	veel 18 registrit*	127**
Keskkonna- ministeerium	ametnikud ATS §75 järgi, ametite ja inspeksioonide juhid, riigi enamusosalusega äriühingute juhid (KVS §14 lg. 6)	125	veel 2 registrit – 357 MHD	482
Kultuuri- ministeerium	kõik ametnikud ATS §75 järgi	46	veel 1 register – 41 MHD	87
Majandus- ministeerium	ei avaldanud ametiisikute kategooriaid	36	veel 7 registrit – 137 MHD	173
Põllumajandus- ministeerium	kõik ametnikud ATS §75 järgi	130	veel 3 registrit – 172 MHD	302
Rahandus- ministeerium	kõrgemad ametnikud, vanem- ja nooremametnikud, riigi enamusosalusega äriühingute järe- levalveorganite liikmed (KVS §14 lg. 6)	331	veel 6 registrit – 2857 MHD	3188
Siseministeerium	kõrgemad ametnikud, vanem- ja nooremame- tnikud, s.h. politsei- ja piirivalveametnikud	88	veel 61 registrit (hõlmatud kõik poli- tseiprefektuurid, õppeasutused, piir- konnastaabid) – 5198 MHD	5286
Sotsiaal- ministeerium	kõik ametnikud ATS §75 järgi	128	veel 6 registrit – 1166 MHD	1394
Teede- ja Side- ministeerium	kõik KVS §4 loetletud ametiisikute kategooriad	74	veel 4 registrit – 551 MHD	625
Välis- ministeerium	kõrgemad ametnikud, vanem- ja	355	koguvalitsemisalal on 1 register, mida	355

* Registreid kantud deklaratsioonide arvu kohta puuduvad Riigikogu erikomisjonil täpsemad andmed.

** See arv ei näita valitsemisala, vaid näitab MHD arvu ministeeriumi registris.

Riigikogu erikomisjon pidas vajalikuks, et arvandmete esitamisel antakse ülevaade ka ministeeriumide valitsemisalas asuvate riigi enamusosalusega äriühingutest koos andmetega, millised ametiisikud kuuluvad niisuguste äriühingute juht- ja järelevalveorganitesse ning kas ja kellele nad esitasid oma MHD (KVS §-id 14 lg. 2 punkt 18 ja §14 lg. 6). **Riigi enamusosalusega äriühingud** on 8 ministeeriumi valitsemisalas. Kokku **49**. Korruptsioonivastase seaduse §14 lõige 6 nõuab, et selliste äriühingute juhatuste ning nõukogude liikmed esitavad ametiisikutena MHD vastavale ministrile. Komisjoni andmete kohaselt on MHD esitanud juhatuse või nõukogu liikmena **161** ametiisikut. Komisjon kahtleb, kas see arv on täpne. Ministeeriumide endi ametnikest kuulub seda liiki äriühingute juht- või järelevalveorganitesse 61 isikut. On fakt, et mõnesse nõukogusse delegeerib oma esindaja rohkem kui üks minister. Kas sel juhul esitavad oma MHD osaniku- või aktsionäriõigusi teostavale ministeeriumi juhtivale ministrile ka teiste ministeeriumide ametnikud, see küsimus on veel selge lahenduseta.

Korruptsioonivastases seaduses on ametiisikute töökoha- ja tegevuspiirangute peatükis lubatud Vabariigi Valitsusel teatud ametikohtade eripära arvestades kehtestada selliste **ametikohtade loetelu**, millel töötamiseks seaduses sätestatud piiranguid (vt. KVS §19 lõige 2) arvestamata võib anda loa minister, kelle valitsemisalas vastav ametikoht asub. Niisuguse olukorra puhul on erandi üle järelevalve teostajateks nii Vabariigi Valitsus, Riigikontroll kui Riigikogu erikomisjon, kes saab vastava aruande.

Ministeeriumide andmete kohaselt ei ole ükski minister Vabariigi Valitsuses taotlenud, et kõnealune erandlik nimekiri koostataks.

2.2. Kohalikud omavalitsused. Linnad

Kohalikud omavalitsused esitasid samuti Riigikogu erikomisjonile arvandmeid majanduslike huvide deklaratsioonide (MHD) kogumise ja hoidmise korraldamise kohta. Komisjon soovis neid järgmistena:

1. Linna- / vallavolikogus vastu võetud otsused, mis käsitlevad uue korruptsioonivastase seaduse rakendamist.
2. MHD hoidja: volikogu komisjon või selleks määratud ametiisik.
3. MHD esitanud ametiisikute kategooriad.
4. Ametiisikud, kellel on seaduse kohaselt rohkem kui üks deklaratsioonihoidja.
5. Ametiisikud, kes ei saa ametipalka.
6. Ametiisikud, kellel on täiendavad tuluallikad.
7. Kas on rakendatud KVS §4 lõike 2 punkti 17.
8. Omavalitsusametnikud, kes kuuluvad omavalitsuse äriühingute juht- ja järelevalveorganitesse.
9. Avalikustamisele kuuluvate MHD arv, avalikustamise koht.
10. Kas 1999. a. laekus MHD-e ka varem kehtinud KVS alusel.

Uus korruptsioonivastane seadus (RT I 1999, 16, 276; 87, 791) tõi kaasa nõude, et omavalitsuste volikogude liikmed, omavalitsusametnikud või nende ülesandeid täitvad koosseisuvälised teenistujad esitavad MHD kas**volikogu määratud komisjonile** või **volikogu**

liikmele (KVS §14 lg.4). Samuti tuli volikogul otsustada, millises väljaandes avalikustatakse volikogu liikmete ja linna- /vallavalitsuse liikmete MHD. Volikogu määrata jäi muude omavalitsusliikmete deklaratsioonide avalikustamine (KVS §15 lg.3). Neid küsimusi tuli volikogus arutada ja otsused vastu võtta. Et MHD formularid pidi täitmiseks adressaatidele üks kuu enne deklaratsiooni esitamise tähtaega välja jagama, siis tuli seaduse alusel ka kindlaks määrata, kes on MHD esitajad (KVS §11).

Riigikogu komisjon huvitus uue seaduse rakendamisel ilmnunud probleemidest, võimalikest ettepanekutest.

Linnad

46 linnast on Riigikogule komisjoni ülevaate esitamise ajaks vastanud 41 linna.

Loetletud linnade volikogud on korrupsioonivastast seadust täites määranud deklaratsioonihoidja ja otsustanud kas ja kelle MHD ning kus avaldatakse. Nelja linna – Loksas, Põltsamaal, Saue ja Tallinnas volikogud kehtestasid seaduse rakendamise küsimusi üksikasjalikumalt. Seitse linna –**Kohtla-Järve, Kuressaare, Kärdla, Lihula, Maardu, Narva-Jõesuu, Räpina** volikogud korraldasid seaduse täitmist varem kehtinud seaduse alusel vastuvõetud (1995–1998) rakendusakti alusel. Tapa, Valga, Võhma ja Võru volikogud väitsid, et nad rakendavad seadust vahetult ilma oma õigusakti vastu võtmata. **Narva** linnavolikogu selles küsimuses erikomisjonile andmeid ei esitanud.

On oluline, et deklaratsioonihoidjad on määratletud igas omavalitsusüksuses. 16-s linnas on **deklaratsioonihoidja** ülesannete täitmiseks moodustatud volikogus **eraldi komisjon**. Varieeruvalt on sellise komisjoni koosseis 2–5 liikmeline. Kaheliikmelises komisjonis (neid on 3) on valik langenud volikogu esimehele ja linnapeale, kolmeliikmelistes (neid on 11) on üldjuhul üheks komisjoni liikmeks volikogu esimees, lisanduvad kas revisjonikomisjoni esimees ja linnapea või volikogu liikmed või linnaametnikud. Viieliikmelistes komisjonides (neid on 2) on volikogu esimehe ja linnapea kõrval kaasatud linnasekretär või muu linnaametnik. Selline praktika ei lähe vastuollu KVS-ga, sest seadusandja pole lahti mõtestanud, kes kuuluvad volikogu määratud komisjoni, seega seadus ei välista ametnike kaasamist.

Riigikogu komisjon leiab, et KVS-ga kooskõlas on ka juhtumid, kus linnavolikogus täidab deklaratsioonihoidja ülesandeid **revisjonikomisjon** või **muu volikogu komisjon**.

21 linnavolikogu on eelistanud MHD hoidja küllaltki mahukad tööülesanded anda **üksikule ametiisikule**. Kümnel juhtumil on selleks volikogu esimees ise, kolmel juhtumil revisjonikomisjoni esimees, kuuel juhtumil volikogu liige ja ühel vallasekretär. Viimasel juhul on tegemist korrupsioonivastase seaduse §14 lõike 4 rikkumisega, kuna vallasekretär ei kuulu volikogu liikmete hulka.

Linnavolikogudel on olnud raskusi piiritlemisega, kes **linnaametnikest** peavad esitama majanduslike huvide deklaratsiooni, kes mitte. Erikomisjonile esitatud andmed näitavad, et

linnades esitati **4326 majanduslike huvide deklaratsiooni**. See näitaja sisaldab ka **140** "hilinejat" ning **14** mitteesitanud ametiisikut.

Mitteesitanute all tõlgendab komisjon 4 Võru ja 10 Kohtla-Järve linna ametiisikut (Võru osas 10. 06. 99 seis, Kohtla-Järve osas 2. 07. 99 seis).

Riigikogu komisjon tõdeb, et valdav enamus linnavolikogudest on MHD esitavate ametnike kategooriate määramisel eelistanud juhendumist avaliku teenistuse seaduse §-ist 75, s.o. avalikus teenistuses olemise faktist. Riigikogu erikomisjoni arvates tuleb avalikus teenistuses olevate isikute osas rakendada ühtaegu ka korruptsioonivastases seaduses sätestatud kriteeriumi (KVS §-id 3 ja 4) – **ametiseisundi olemasolu**. Seda enam, et vastutusele võtmine toimub selle kriteeriumi alusel. Kahjuks on see KVS-s väljendatud ametiisiku tunnus jäetud osades linnavolikogudes vajaliku tähelepanuta. Nii on näiteks linnajuhtide (linnapea, ase- ja abilinnapead, linnasekretärid ning mitmesuguste linnaametite ja linnavalitsuse struktuuriüksuste juhatajad) kõrval nõutud MHD esitamist ka konsultantidelt ja nendelt nõunikelt, kellel üldjuhul puudub KVS mõttes ametiseisund. Nad ei võta vastu teistele kohustuslikke otsuseid, ei ole kaasotsustajad munitsipaalvara erastamisel, võõrandamisel või kasutusse andmisel ega teosta toiminguid (vt. KVS §3 lg. 2). Linnavolikogudes on hakatud kujundama praktikat, kus MHD esitamise kohustust laiendatakse nooremametnikele (näiteks sekretärid: sekretär-asjaajajad, sekretär-kassa-pidajad, sekretär-masinakirjutajad). Selline nõue ei ole kooskõlas korruptsioonivastase seadusega.

Andmete analüüsimisel Riigikogu erikomisjonis ilmnes ka see, et osa linnavolikogusid ei järgi ametikohtade kehtestamisel Vabariigi Valitsuse 20. veebruari 1996. a. määrust nr. 50.

Komisjoni kasutuses on andmed, mille kohaselt ei täidetud nõuet, et volikogude liikmed ja omavalitsusametnikud esitavad MHD volikogu määratud komisjonile või volikogu liikmele. Nii oli juhtumeid, kus linnavolikogu liikmed esitasid oma MHD volikogu esimehele, linnavalitsuse ametnikud aga. Eriline olukord kujunes küll Tallinnas ja Tartus, kus ametnike arv teistest linnadest suurem. Tartu linnavolikogu otsustas küsimuse seaduse järgi ning volikogu komisjonile laekus hoidmiseks ja kontrollimiseks 433 majanduslike huvide deklaratsiooni. Tallinna linnavõimud tegid järelduse, et vastavat seadusesätet ei saagi täpselt täita, sest ametiasutuste arv on suur (28). Volikogu lahendus oli selline: linna ametiasutused (seega ametiasutuste juhid või nende poolt määratud ametiisikud) korraldavad ise oma ametnike deklaratsioonide hoidmist (MHD esitanute arv Tallinna ametiasutustes oli 1804). Riigikogu komisjon ei käsitle seda juhtumit KVS rikkumisena.

Tallinna linnavolikogus moodustatud komisjon on deklaratsioonihoidja 233-le ametiisikule.

Kohati on linnades tekkinud probleem, et osa volikogu liikmeid ei pea ennast ametiisikuks, ehkki KVS seda sõnaselgelt ütleb (KVS §4 lõige 2 punkt 11).

Volikogu liikme seotus korruptsioonivastase seadusega on veelkordse kinnituse leidnud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses (KOKS §17): "volikogu liige on kohustatud esitama majanduslike huvide deklaratsiooni korruptsioonivastases seaduses sätestatud korras" (vt. muudatuste kohta KOKS-s – RT I 1999, 75, 705). Selline kinnitamine ei tähenda

volikogude liikmete kohustuse tekkimist alles alates muudatuste jõustumisest kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses.

Olles võrdsustatud KVS-s ametiisikuga, on MHD mitteesitanud või sellest koguni keeldunud volikogu liikmed toime pannud seaduserikkumise.

Riigikogu komisjon taotles selguse saamist, kuidas täideti korruptsioonivastase seaduse §14 lõiget 9. Selles lõikes on sätestatud ametiisiku kohustus esitada üks deklaratsioon. Kui ametiisikul on agaerinevad **deklaratsioonihoidjad**, on ta kohustatud esitama teatise MHD esitamise kohta kõigile deklaratsioonihoidjatele. Seega taotles komisjon andmeid, kui palju oli ametiisikuid, kellel on mitu MHD hoidjat. Linnavolikogude vastuste alusel on selliseid ametiisikuid **115**.

Majanduslike huvide deklaratsioonide vormi täitmisel osutus paljudele ametiisikutele probleemiks **ametipalga saamine** või selle puudumine. Korruptsioonivastane seadus (§9) esitab MHD sisu nõuded, kus ametipalgast on jutt vaid seoses sellega, millise kriteeriumi alusel deklareeritakse võlad, käenduslepingud, muud varalised kohustused ja täiendavad tuluallikad.

*Need kriteeriumid on : **6 kuu ametipalk**; kui ametipalka aga ei maksta, siis **50 000 krooni** võlgade, käenduslepingute, muude varaliste kohustuste deklareerimisel – KVS §9 lg. 1 punktid 4 ja 5.*

***10% eelmise 6 kuu ametipalgast**; kui ametipalka aga ei maksta, siis **15 000 krooni** aastas täiendavate tuluallikate deklareerimisel – KVS §9 lg. 1 punkt 6.*

Ametipalga enda suuruse või selle puudumise pidi MHD esitaja deklareerima formulari üldosas. Kuna deklaratsioonivorm on kõikidele ametiisikutele üks,

siis sisaldab punkt 5 nii ametipalga astme (palgaastmestik kehtib riigi ametiasutustes, seega riigiteenistujate kohta) kui ka ametipalga deklareerimise kohustuse.

Kohaliku omavalitsuse ametnike ametikohtade nimetused kinnitab ATS järgi (§11) Vabariigi Valitsus, palgamäärad aga kohaliku omavalitsuse volikogu (§11).

Probleemi ei tekitanud adumine, et kohaliku omavalitsuse ametnik deklareerib vaid ametipalga suuruse, mitte ametipalga astme, sest seda tema suhtes kehtestatud ei ole. Segadust tekitas punkt 5 volikogude liikmete hulgas, kes ATS järgi ei ole avalikus teenistuses, KVS järgi on võrdsustatud ametiisikuga, kuid kelle põhitöökoht on mujal ja kes ei saa volikogu liikmena ametipalka. Need isikud pidid MHD punkti 5 märkust arvestades kirjutama deklaratsiooni täites, et neil **ametipalk puudub**(ametipalgaks ei ole volikogu liikmetele makstav hüvitis).

Riigikogu erikomisjonile linnavolikogudelt laekunud arvandmete järgi ei saa 4326 ametiisikust ametipalka vaid **354 isikut** (seega veidi üle 8%). Komisjon ei pea seda arvu tegelikkusele vastavaks.

Ametipalga deklareerimisel ilmnunud mõningane segadus mõjutab ka arvandmete seda osa, kus tuli näidata, kui paljudel ametiisikutel on ametipalga kõrval **täiendavaid tuluallikaid**. Linnavolikogude andmetel on niisuguseid ametiisikuid **785** (s.o. iga kuues). Ka selle arvu õigsuses tuleb kahelda, eriti juhtudel, kui mitte keegi ei ole deklareerinud lisatuluallikate olemasolu. Riigikogu komisjoni arvates on tarvis korruptsioonivastases seaduses ning deklaratsioonivormis ametipalga ja täiendava tulu mõisted selgemalt lahti kirjutada. Küsimus ei taandu ainult sellele, kas täiendavad tuluallikad 6 kuu lõikes või eelmisel kalendrikuul.

Korruptsioonivastase seaduse lisana sätestatud MHD vormi punkt 12 ei ole sõnastuselt vastavusse viidud seaduse §9-ga.

Riigikogule kohustuslikult esitatavad arvandmed ei oleks täielikud, kui puuduks ülevaade korruptsioonivastase seaduse §4 lõike 2 punkti 17 rakendamisest. Selle sätte kohaselt esitavad MHD isikud, kes on valitud või nimetatud kohaliku omavalitsuse vara füüsilise või eraõigusliku juriidilise isiku valdusse, kasutusse või käsutusse andmise üle otsustava organi koosseisu. Neid ametiisikuid on, st. 17. punkti rakendatakse 13 linnas. Andmeid esitanud linnavolikogude andmetel on selliseid ametiisikuid kokku **124**. Neljas linnas otsustab vara üleandmist kas volikogu ise või linnavalitsus. Üldjuhul on deklaratsioonihoidjaks kõnealusele 124 ametiisikule volikogu komisjon.

Riigikogu erikomisjon sai arvandmeid, kes on omavalitsusüksuste esindajad äriühingute **juht- ja järelevalveorganites**. Andmed näitavad, et see ongi rohkem linnade valdkond. On vaid mõned linnad, kus omavalitsus ei ole äriühingute osanik ega aktsionär. 31 linnas on äriühingute juht- ja järelevalveorganites **368** omavalitsuse esindajat (neist Tallinnas 228). Esindajad on peamiselt linnapead, ase- ja abilinnapead, volikogude esimehed. On ka linnavolikogu ja linnavalitsuse liikmeid, osakonnajuhatajaid, pearaamatupidajaid, nõunikke. Siiski ei ole mitte igas vastuses konkretiseeritud, millisel ametikohal on kõnealune linna esindav isik.

Väga oluline on korruptsioonivastase seaduse rakendamisel **avalikustamise põhimõte**. Enamus linnavolikogudest on KVS §15 lõiget 3 rakendanud nii, et linnavolikogu liikmete ja linnavalitsuse liikmete majanduslike huvide deklaratsioonid tuleb avaldada §15 lõike 5 nõudeid järgides, kuid linnaametnike MHD-e ei ole tarvis avalikustada. Osa volikogusid on otsustanud, et ka mõnede teiste ametiisikute MHD avalikustatakse (näiteks: Kohtla-Järvel linnavalitsuse nõunikud; Kuressaares linna esindajad äriühingutes, mille osad, aktsiad või aktsiate kontrollpakk kuulub linnale; Kärdlas, Pärnus ja Tartus linnavalitsuse struktuuride juhatajad). On aga linnavolikogusid, kelle otsuste õigsuses Riigikogu erikomisjon kahtleb.

***Maardu ja Narva-Jõesuu** linnavolikogud otsustasid, et avalikustamine piirdub volikogu esimehe ja linnapea MHD avaldamisega Riigi Teataja Lisas. **Räpina** linnavolikogu asus seisukohale, et mitte kellegi MHD-i ei avalikustata. **Viljandi** linnavolikogu otsustas mitte järgida KVS §15 nõudeid ning avalikustada MHD-id väljavõtetena deklaratsioonihoidja valikul.*

Kohati tekitab küsitavusi avalikustamise koht. Seaduses on sätestatud, et deklaratsioonid avalikustatakse **volikogu määratud väljaandes** (KVS §15 lg. 3). Seejuures näitab seadus, milliste ametiisikute MHD avaldatakse Riigi Teataja Lisas (KVS §15 lg. 2).

Linnavolikogud on väljaande mõistet käsitletud komisjoni arvates põhiliselt õigesti: avalikustamise koht on kohalik info- või ajaleht. Selle kõrval on avalikustamise kohaks määratud ka raamatukogusid, linnavalitsuse kantseleid või fuajeed. Mõned volikogud on otsustanud, et volikogu liikmete ja linnavalitsuse liikmete MHD kuulub avaldamisele Riigi Teataja. Üks linnavolikogu on teinud valiku linna interneti kodulehekülje kasuks. On volikogu, kes avalikustas deklaratsioonid vaid linnavalitsuse teadetetahvil. Riigikogu erikomisjon näeb probleemi, kui avalikustamine seisneb üksnes interneti ja teadetetahvi kasutamises. Probleem on ka selles, et üks kord aastas avalikustamise nõue võib tekitada olukorra, kus aprillis esitatud MHD muutub avalikkusele kättesaadavaks alles jooksva aasta lõpus.

Korruptsioonivastane seadus delegeerib kohaliku omavalitsuse volikogudele **erandliku õiguse** kehtestada ametikohtade loetelu, millel töötamiseks annab loa kohaliku omavalitsuse täitevorgan (linnades linnavalitsus). Seaduse §20 lg. 3 teeb viite piirangutele (§19 lg. 1 punktid 4 ja 5), mida sel juhul ei järgita. See tähendab, et teatud ametiisikul lubatakse olla ametikohal, kus teda kontrollivaks ametnikuks või vahetuks ülemuseks on tema enda lähisugulane (isa, ema, õde, vend, laps) või lähihõimlane (abikaasa, tema isa või ema, vend, õde või laps). Niisiis on seesugune säte KVS-s fakultatiivne norm. Komisjonile andmeid edastanud linnavolikogudele oli iseloomulik, et niisuguse erandi loomisele (loetelu kehtestamisele) polnud asutud. Ainsana on teinud seda Kuressaare volikogu.

Linnade volikogud esitasid Riigikogu komisjonile teavet ka selle kohta, kas kõik ametiisikud on MHD esitanud **uue seaduse** alusel. On selgunud, et 22 linnas on olnud juhtumeid, kus jaanuaris-veebruari 1999 laekus deklaratsioon vana seaduse ja vana vormi järgi. Üldjuhul esitati vana seaduse kehtetuks kinnitamise järel uus MHD uue seaduse nõuete alusel. **Räpina** ja **Saue** linnavolikogud ei nõudnud ametiisikutelt uue MHD esitamist. **Tartu** linnas esitasid vana deklaratsiooni asemel uue need ametiisikud, kelle MHD kuulus avalikustamisele. Osa linnavolikogusid põhjendas vanadel blankettidel esitamist sellega, et uute saamine hilines.

2.3 Kohalikud omavalitsused. Vallad

Riigikogu erikomisjon saatis arvandmete saamiseks taotluse 207 vallavolikogule. Komisjoni ülevaate esitamise ajaks on saadud arvandmed **174** vallavolikogult. 31 vallavolikogu on jätnud andmed esitamata.

Vallavolikogud on samuti vastavalt korruptsioonivastasele seadusele võtnud vastu otsuseid, mis käsitlevad volikogu poolt deklaratsioonihoidja määramist, deklaratsioonide avalikustamist. Paljud vallavolikogud on püüdnud täpsustada ka ametnike ringi, kes peavad esitama MHD. Mitmetes valdades on vallavolikogu määrusega sätestatud korruptsiooni- vastase seaduse rakendamise küsimused üksikasjalikumalt. Osa vallavolikogusid ei olnud kehtetuks tunnistanud varasema KVS alusel volikogu poolt kehtestatud seaduse rakendamise

korda. On ka vallavolikogusid, kes väidavad, et uut KVS saab kohapeal rakendada volikogu otsuseid vastu võtmata. Riigikogu erikomisjoni andmetel on **134** vallavolikogu (174-st) otsustanud MHD hoidmise, esitajate ringi ning deklaratsioonide täitmise küsimusi ning seda käsitleb komisjon kui positiivset fakti seaduse täitmisest (KVS §14 lg. 4, §15 lg. 3, §11).

Lahendades küsimust, kes on majanduslike huvide deklaratsioonide hoidja omavalitsusüksuses, on 55 vallavolikogu pidanud vajalikuks moodustada selleks **eraldi komisjon**. Neid on moodustatud kahe- ja kolmeliikmelisena (2-liikmelised 14 vallas). Komisjoni liikmete valikul domineerivad vallavolikogu esimees (30 juhtumit), revisjoni-komisjoni esimees (22 juhtumit), vallasekretär (32 juhtumit). Komisjoni koosseisu on määratud ka volikogu liikmeid (6 juhtumit), vallavanemaid jt.

Nagu linnades nii on ka valdades osa volikogusid eelistanud deklaratsioonihoidja ülesanded anda mõnele teisele komisjonile. 16-s vallavolikogus ongi MHD hoidjaks volikogu **revisjonikomisjon**.

Suur osa vallavolikogudest on kasutanud seda KVS-s lubatud varianti, kus omavalitsusüksuses on deklaratsioonihoidja **üks volikogu liige** (§14 lg. 4). Nii asja otsustanud vallavolikogusid on komisjonile esitatud andmete järgi 94. Andmed näitavad, et domineerivad teatud ametikohtadel töötavad isikud: vallavolikogu esimees (31 juhul), vallasekretär (21 juhul), revisjonikomisjoni esimees (9 juhul), vallavanem (6 juhul), vallavolikogu liige (26 juhul) jt. Ühel juhul on määratud deklaratsioonihoidjaks volikogu sekretär.

Üksiku ametiisiku eelistamine tööks majanduslike huvide deklaratsioonidega (kogumine, hoidmine, kontrollimine) on loonud praktika, kus luuakse mingisugune segavariant. Nii on vallavolikogusid, kus MHD võtab ametiisikutelt vastu üks ametiisik, MHD hoidja ülesannetes on aga teine ametiisik. On ka muid variante.

Audrus on deklaratsioonihoidjaks vallasekretär, MHD kontrollijaks on aga määratud volikogu revisjonikomisjon.

Meeksis on MHD hoidja vallasekretär, deklaratsioonide kontrollijaks aga kolmeliikmeline komisjon (vallavolikogu esimees, revisjonikomisjoni esimees, raamatupidaja – kassapidaja).

Pärstis võtab deklaratsioonid vastu vallavolikogu esimees, MHD hoidjaks on aga üks volikogu liige.

Emmastes ja mõnes teiseski vallas (**Halinga, Harku, Järvakandi, Kohtla-Nõmme** jt.) on vallavolikogu esimees volikogu liikmete ja vallavalitsuse liikmete MHD hoidja, vallavanem aga vallaametnike MHD hoidja (kohati hoiab neid ka vallasekretär).

Riigikogu erikomisjon ei loe selliseid lahendusi korruptsioonivastase seadusega kooskõlas olevaks.

Majanduslike huvide deklaratsioonid esitas valdades 1514 ametiisikut, neist mittetähtaegselt 160 (39 vallas). Kuid on veel 92 ametiisikut (24 vallas), kelle MHD oli esitamata veel siis, kui vallavolikogud Riigikogu komisjonile andmed saatsid (seega juunis–juulis).

Paljud vallavolikogud viitasid deklaratsioonide mitteõigeaegse esitamise põhjusena, et MHD vormid saadi Riigikantseleist hilinemisega.

Ka vallavolikogudel oli raskusi määratlemisega, kes on nende vallas majanduslike huvide **deklaratsioonide esitajad**. Analoogiliselt linnavolikogudega on deklaratsioone kogutud nooremametnikelt (sekretärid, arvutioperaatorid, hoolekande- ja kantseleitöötajad), kassapidajatelt jt. See näitab, et vallavolikogud ei järgi korrupsioonivastases seaduses sätestatud kriteeriumi – ametiseisundit.

Mitmele majanduslike huvide deklaratsiooni hoidjale deklaratsiooni esitamise kohuslaste väljaselgitamine ei andnud täpset tulemust ka valdade lõikes. Komisjonile esitatud andmete järgi on niisuguseid ametnike valdades vaid 66 (see arv peaks olema reaalsuses suurem). Teatiste esitamise (KVS §14 lg. 9) korrektset praktikat veel ei ole. Mitme deklaratsioonihoidja olemasolu puudumist kinnitas tervelt 94 vallavolikogu.

Ametipalga olemasolu või selle puudumise deklareerimine on probleem Eesti valdades. Ka siin on hulgaliselt juhtumeid, kus volikogu liikmed deklareerivad ametipalgana oma põhitöökohal saadava töötasu või ametipalga. See ei võimaldanud saada õigeid andmeid. 174 vallavolikogu teatasid Riigikogu komisjonile, et vaid 462 isikut ei saa ametipalka (s.o. ca 30% 1514-st). Osa vastas lakooniliselt: kõik saavad ametipalka.

Mitteõige arusaamine ametipalgast ei võimaldanud saada adekvaatseid andmeid ametiisikute täiendavate tuluallikate olemasolu kohta. Nii on Riigikogu komisjonile esitatud arvandmete järgi valdades vaid 462 ametiisikut (s.o. iga kuues), kes saab mingisugust **täiendavat tulu**.

Korrupsioonivastase seaduse §4 lõike 2 punkti 17 ei ole rakendatud 122 vallas. 42 vallavolikogu on teatanud, et **omavalitsuse vara** füüsilise või eraõigusliku juriidilise isiku valdusse, kasutusse või käsutusse andmise üle otsustava organi koosseisu kuulub kokku 265 ametiisikut. Osa vallavolikogusid on seisukohal, et niisugused küsimused otsustab igal üksikjuhul kas vallavolikogu ise või vallavalitsus.

Riigikogu erikomisjon kogus ka valdade lõikes andmeid, kes on valla esindajad **äriühingute juht- ja järelevalveorganites**. Saadud andmed näitasid, et suures osas valdades puuduvad äriühingud, kus omavalitsus on osanik või aktsionär. Selliste valdade arv on 99 (174-st). 67 vallavolikogu on teatanud, et nendel on niisugused äriühingud ja valdasid esindab seal 137 ametiisikut. Esindajateks on vallavanemad ja abivallavanemad, volikogude esimehed, volikogu liikmed, raamatupidajad ja teised spetsialistid, sekretär-asjaajajad.

Ka vallavolikogudes pole majanduslike huvide deklaratsioonide **avalikustamise** põhimõtet ühesuguselt tõlgendatud. Paljudes volikogudes (65 e. 37% andmeid esitanutest) otsustati avalikustada ainult **vallavolikogu liikmete** ja **vallavalitsuse liikmete** MHD, jättes

omavalitsusametnike deklaratsioonid üldse avalikustamata. Osa volikogudest asusid seisukohale, et **mitte ühegi** ametiisiku majanduslike huvide deklaratsiooni ei avaldata.

***lissaku** vallavolikogu on ka mitteavalikustaja. Otsuse eripära on neil selles, et lubavad avalikustada vaid ühe MHD – volikogu esimehe oma. KVS §14 lõike 3 kohaselt esitab volikogu esimees aga deklaratsiooni riigikontrolörile, kes avalikustab selle §15 lõike 2 nõuet täites Riigi Teataja Lisas. Seega volikogu esimehe MHD avalikustamine pole seaduse järgi vallavolikogu otsustada.*

*Analoogilise “vea” tegid ka **Jõhvi, Järvakandi ja Salme** vallavolikogud. Selle vahega, et nemad otsustasid avalikustada volikogu esimehe kõrval ka vallavanema MHD.*

Kõik käsitletud otsused on korrupsioonivastase seaduse rikkumine, kuna KVS §15 lõige 3 näeb ette volikogu liikmete ja vallavalitsuse liikmete deklaratsioonide avalikustamise. Volikogude otsustada on seadus jätnud muude omavalitsusametnike deklaratsioonide avalikustamise. Küllalt suur osa vallavolikogusid (69 e. 40%) on võtnud vastu otsuse, et avalikustatakse **kõik** esitatud deklaratsioonid. Seaduse kohaselt oli neil selleks õigus.

Komisjonile esitatud andmed sisaldavad veel teisigi omapäraseid lahendusi. Nii leidis **Kõpu** vallavolikogu õige olevat avalikustada üksnes vallavolikogu liikmete deklaratsioonid. **Muhu** vallavolikogu asus seisukohale, et volikogu otsustab igal aastal, kelle MHD avalikustatakse. **Mõniste** vallavolikogu lisas avalikustamist otsustades seadusest mittemuleneva klausli, et MHD avalikustatakse vaid ametiisiku enda nõusolekul valla põhi-määrusega sätestatud korras. **Nõos** otsustati, et omavalitsusametnike deklaratsioonid avalikustatakse vallavolikogu istungil.

Nii nagu linnades, on ka valdades volikogud määranud avalikustamise **väljaannet** erinevalt. Peamiselt lahendati küsimus valla infolehe või muu kohaliku ajalehe (mõnel juhul maakonnalehe) kasuks. Ometi käsitleti avalikustamise kohana veel raamatukogusid, valla-kantseleid, teadetetahvleid (stende). Kolmel juhtumil otsustati, et Riigi Teataja Lisas või selle elektroonilises andmekogus.

Komisjon pidi tõdema, et on volikogusid, kes andmete esitamise ajaks polnud veel avalikustamise küsimust otsustanud. Riigikogu komisjon näeb selles ohtu, et avalikustamisega tahtlikult venitatakse. Vaid üksikud vallavolikogud sätestasid endale kohustuse, millal MHD avalikustatakse.

***Näited. Ahja** – üks kord aastas, hiljemalt augustis; **Avanduse** – deklaratsiooni esitamise kuule järgneval kuul; **Konguta, Vaivara, Vastemõisa** – kahe kuu jooksul, arvates MHD esitamise tähtajast; **Lihula** – kolme kuu jooksul peale MHD esitamise tähtaega. **Tootsi, Tori** – kaks nädalat pärast MHD esitamise tähtaega vallasekretäri juures kahe nädala (Toris kahe kuu) jooksul; **Vinni** – igal aastal hiljemalt 1. juuliks; **Kullamaa, Põlva** – hiljemalt 1. novembriks; **Mäetaguse** – kuue kuu jooksul peale esitamise tähtaega.*

Riigikogu erikomisjoni arvates tuleks Riigikogul kaaluda, kas KVS §18 lõikes 2 väljendatud seisukoht – deklaratsiooni andmed avaldatakse **üks kord aastas**, on rakendatud õigesti. Komisjon tuleb siin välja seaduse muutmise ettepanekuga.

Riigikogu komisjonil on andmed, kuivõrd vallavalitsuse volikogud on kasutanud korrupsioonivastase seadusega antud õigust kehtestada ametikohtade loetelu, millel töötamiseks annab loa kohaliku omavalitsuse täitevorgan – vallavalitsus (KVS §20 lg. 3). Seda fakultatiivset normi on otsustanud täita vaid üksikud vallavolikogud. Neid on 4 (**Alatskivi, Järva-Jaani, Karksi, Kärla**). Tegelikult võib siia arvata veel kaks vallavolikogu. **Albu**vallavolikogu otsustab igakordse personaalse erandi võimaldamise ise, **Vasalemma** vallavolikogu pole loetelu kehtestanud, kuid vallavolikogu esimehe käskkirjaga on lubatud vallavanemal ja abivallavanemal töötada erafirmade juhatajana. Riigikogu erikomisjoni arvates viimati nimetatud juhtum korrupsioonivastase seadusega kooskõlas ei ole.

Vallavolikogudelt saadud andmete järgi oli ka valdades juhtumeid, kus majanduslike huvide deklaratsioonide esitati kehtivuse kaotanud seaduse alusel. Neid fakte on kokku 27 vallas. Üldjuhul esitati MHD uue korrupsioonivastase seaduse ja uue formulari järgi teistkordselt. Vaid kolm vallavolikogu ei nõudnud uute deklaratsioonide esitamist.

2.4. Andmeid mitte esitanud või sellest keeldunud omavalitsusüksused.

Riigikogu erikomisjoni pöördumisele linnade ja valdade volikogude poole **ei reageerinud 5 linnavolikogu** (Kehra, Kilingi-Nõmme, Mustvee, Suure-Jaani, Tõrva) ning **31 vallavolikogu** (Ambla, Illuka, Kadrina, Kaiu, Kareda, Karula, Kernu, Koigi, Kõo, Käina, Käru, Laeva, Lasva, Lehtse, Lümanda, Mikitamäe, Noarootsi, Paistu, Piirissaare, Põltsamaa, Pühajärve*, Pühalepa, Saksi, Saku, Sõmeru, Tahkuranna, Tartu, Toila, Veriora, Viimsi, Väike-Maarja).

* Pühajärve vald ei ole enam eraldi omavalitsusüksus.

Komisjon on seisukohal, et sellega rikuti kahte seadust. Esiteks korrupsioonivastase seaduse §16 lõikes 2 väljendatud nõuet: deklaratsioonide hoidjad on kohustatud Riigikogu komisjonile andma aru neile käesoleva seadusega pandud kohustuste täitmisest. Teiseks on rikutud avaldustele vastamise seadust (RT I 1994, 51, 857; 1996, 49, 953), mille kohaselt kohalikud omavalitsused on kohustatud märgukirjadele kirjalikult vastama hiljemalt ühe kuu jooksul, arvates märgukirja saabumisest, Riigikogu liikmetele aga isegi kümne päeva jooksul.

Õiguskantsler on 16.04.1999 kirjaga Riigikogu liikmetele vastates sedastanud, et avaldustele vastamise seaduse §3 lõike 2 järgi on riigiasutused, kohalikud omavalitsused ja nende ametiisikud kohustatud vastama 10 päeva jooksul, arvates avalduse või märgukirja saabumisest. Täiendava uurimise vajadusel võivad riigiasutused, kohalikud omavalitsused ja nende ametiisikud tähtaega pikendada kuni ühe kuuni, olles kohustatud sellest märgukirja või avalduse esitajat kirjalikult informeerima. Riigikogu liikmete pöördumist tuleb käsitleda märgukirjadena avaldustele vastamise seaduse mõttes.

Puudulikud vastused saatsid Riigikogu komisjoni kirjale **Narva** linnavolikogu ja **Vastemõisa** vallavolikogu. Esimene neist ei esitanud arvandmete üldistust, vaid väljavõtted deklaratsioonihoidjale üleantud deklaratsioonidest. Teine saatis vaid ära kirja volikogu 14. juuli 1999. a. määrusest "Korruptsioonivastase seaduse rakendamise kord", mille jõustumise ajaks oli alles 1. august 1999.

Riigikogu komisjonile saatsid küll vastuseks kirja **Rakvere** vallavolikogu ning **Tamsalu** vallavolikogu, kuid keeldusid üldse andmete esitamisest.

3. KORRUPTSIOONIVASTASE SEADUSE KOHALDAMISEL ILMNENUD PROBLEEMID

Riigikogu komisjonile laekunud arvandmete analüüsimisel ilmnes, et korruptsioonivastase seaduse kohaldamisel (rakendamisel) on olnud ühetaolisi probleeme nii ministeeriumides (valitsusasutustes) kui ka kohalikes omavalitsustes.

3.1. Seadusest ei loetud üheselt välja, kellele see laieneb, **kes on kohustatud esitama majanduslike huvide deklaratsiooni** (kohustatud subjekt). Oli protesteerijaid, oli MHD esitamisest keeldujaid (mitmete volikogude liikmed). Kui KVS järgi ei esita deklaratsiooni kõik ametnikud, siis ATS nõuab, et seda teeksid kõik, kellel on ametikoht. Probleemiks ongi võimaliku kollisiooni vältimine kahe seaduse vahel. Üks lahendustee on siin KVS §4 lõike 2 loetelu uuesti läbivaatamine Riigikogus. Sellest on praegu välja jäetud näiteks valla- ja linnavalitsuse liikmed, kuigi seaduse §15 lõige 3 näeb ette nende MHD avalikustamise. Küsimus on ka linna- ja vallaasutuste juhtides, prokurörides.

On avaldatud isegi seisukohti, et maavaldades pole mõtet MHD esitamist nõuda ja et deklareerijate ringi peaks oluliselt kitsendama.

3.2 Korruptsioonivastasest seadusest ja majanduslike huvide deklaratsiooni vormist ei loeta välja, millise perioodi kohta MHD üldse täidetakse, kas eelmise aasta või jooksva aasta kohta, kas deklareeritakse hetkeseis (MHD punktid 5, 10, 11, 12).

3.3. Seadus ei ole määranud, kes on kohaliku omavalitsuse osalusega äriühingu juht - ja järelevalveorganite MHD hoidja (vrdl. KVS §4 lõige 2 punkt 18 ja §14 lõiked 5 ja 6).

3.4. Ametipalga deklareerimine. Eriline probleem oli see volikogude liikmetele, kes ei saa volikogust ametipalka. Tekkis küsimus, et kui nad ei saa ametipalka, kas siis tuleb saadav hüvitis deklareerida formulari punktis 12 kui täiendav tuluallikas. Arusaamatusi tekkis ka siis, kui deklaratsioonis märgiti ametipalgana põhitöökohal saadav töötasu - tekitati nii ju kollisioon palgaseadusega.

3.5. Osa ametiisikuid valdades keeldus avalikustamast andmeid neile kuuluva kinnisvara, sõidukite ja pangaarvete olemasolu kohta.

3.6. Kritiseeriti deklaratsiooni vormi punkti 8, kus on välja jäetud aktsiate nimi-väärtus ning nõutakse nende turuväärtuse märkimist.

3.7. Ei saada aru deklaratsiooni punktist 10, kas seal nõutakse võetud võlasumma näitamist või hoopis võlasumma jääki deklareerimise hetkel.

3.8. Vaidlustatakse ametiisiku lähisugulaste andmete esitamist ametiisiku majanduslike huvide deklaratsioonis. Ka seda, et märkida tuleb alaealised lapsed ja surnud.

3.9. Üheselt ei ole mõistetud deklaratsiooni punkti 12 (täiendavad tuluallikad) Deklaratsiooni täitjad lähtusid vastamisel vaid pakutud näidisloetelust. Osa kirjutas rahalise väärtuse, osa mitte. Tõsteti üles küsimus, kas punktis 12 tuleb näidata vaid maksustamisele kuuluv tulu.

3.10 Protesteeritakse MHD vormide hilinenult saamise vastu ning vormi liigenduse vastu, kus vajalik informatsioon ei mahu ettenähtud ridadele ära.

3.11. Seadusest ei selgu, kuidas toimub vastutuselevõtmine, kes esitab materjalid ja kellele vastutuse kohaldamiseks.

Sisulisi probleeme on korruptsioonivastase seaduse kohaldamisel veelgi. Samas ilmnes, et 128 vallavolikogul ei tekkinud KVS rakendamisel mitte mingisuguseid probleeme.

Riigikogu komisjon näeb korruptsioonivastase seaduse kohaldamise probleeme veelgi laiemalt, kui komisjoni ministriumidest ja omavalitsustest teavitati. Neile otsib komisjon lahendusi korruptsioonivastase seaduse täiendamise ja kohatise muutmise kaudu.

4. ERIKOMISJONI POOLT ETTEVALMISTATAVAD SEADUSEPARANDUSED JA TÄIENDUSED

Riigikogu andis 27. aprillil 1999. a. otsusega (RT I 1999, 43, 502) erikomisjonile õiguse teha ettepanekuid seaduste muutmiseks või täiendamiseks. Komisjon ei kiirustanud nende tegemisega, otsustades ära oodata, millised on korruptsioonivastase seaduse kohaldamise esimesed tulemused. Nüüd on võimalik näha, milliseid parandusi tuleb teha, et seadust saaks tulemuslikumalt täita. Erikomisjon on seisukohal, et esimesed olulised seadusemuutused tuleb teha: krediitiasutuste seaduses, Riigi Teataja seaduses, Riigikogu töökorra seaduses, korruptsioonivastases seaduses ning avaliku teenistuse seaduses.

Käesolev ülevaade on kinnitatud Riigikogu erikomisjoni istungil (6. 12. 1999) ning on otsustatud esitada Riigikogule.

Märkused

1. Avaldatakse lühendatult
2. Riigikogu korruptsioonivastase seaduse kohaldamise erikomisjoni kuuluvad: Jaan Pöör (esimees, Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon), Lauri Vahtre (aseesimees, Isamaaliidu fraktsioon), Vambo Kaal (Möödukate fraktsioon) Tõnu Kauba (Keskerakonna fraktsioon), Maret Maripuu (Reformierakonna fraktsioon) Tiit Toomsalu (Eestimaa Ühendatud Rahvaparteifraktsioon) ja Mai Treial (Eesti Koonderakonna fraktsioon)Erikomisjoni e-post: korruptskom@riigikogu.ee

